

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Författningsförslag	7
3	Direktivet	9
3.1	Bakgrund	9
3.2	Syfte, definitioner och räckvidd	10
3.3	Villkor för inresa och vistelse	11
3.4	Uppehållstillstånd m.m.	12
3.5	Övriga bestämmelser	13
4	Gällande rätt	15
4.1	Författningsreglering	15
4.1.1	Uppehållstillstånd	16
4.1.2	Arbetsstillstånd	17
4.1.3	Återkallelse av tillstånd	17
4.1.4	Sjukförsäkringsfrågor	18
4.2	Praktisk hantering av tillståndsärenden	19
4.2.1	Kategorier av studerande m.m.	19
4.2.2	Gäststuderande	20
4.2.3	Utbytesstudenter	22

4.2.4	Oavlönad yrkesutbildning.....	22
4.2.5	Volontärer	23
5	Överväganden och förslag.....	25
5.1	Upphållstillstånd m.m.....	25
5.1.1	Allmänna villkor.....	25
5.1.2	Studier på högskolenivå.....	26
5.1.3	Elevutbyte på gymnasienivå, oavlönad yrkesutbildning och volontärarbete.....	28
5.2	Påskyndat förfarande	29
5.3	Arbetsstillstånd.....	29
5.4	Återkallelse av tillstånd	30
6	Konsekvensbeskrivning	33
6.1	Ekonomiska konsekvenser	33
7	Författningskommentar	35
Bilaga 1		36

1 Sammanfattning

I denna promemoria behandlas genomförandet i svensk rätt av rådets direktiv 2004/114/EG av den 13 december 2004 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete (EUT L 375, 23.12.2004, s.12-18, Celex 32004L0114, i fortsättningen benämnt direktivet).

I promemorian föreslås att en ny grund för återkallelse av tidsbegränsade uppehållstillstånd för studier förs in i utlänningslagen. Dessutom görs bedömningen att vissa ändringar bör göras i utlänningsförordningen som innebär en anpassning till nuvarande praxis avseende tillståndsgivning för studier på högskolenivå, en kodifiering av praxis avseende tillståndsgivningen för vissa övriga i direktivet berörda kategorier samt ett nytt krav på att dessa studerande i vissa fall skall ha en heltäckande sjukförsäkring.

2 Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (1989:529)

Härigenom föreskrivs¹ ifråga om utlänningslagen (2005: 000)

dels att nuvarande 7 kap. 8 och 9 §§ skall betecknas 7 kap. 9 och 10 §§,

dels att rubrikerna närmast före 7 kap. 8 och 9 §§ skall sättas närmast före 7 kap. 9 respektive 10 §,

dels att det i lagen skall införas en ny bestämmelse, 7 kap. 8 §.

*Lydelse enligt
prop. 2004/05:170*

Föreslagen lydelse

7 kap. 8 §

*Utöver vad som anges i 1–3,
5 och 6 §§ får ett tidsbegränsat
uppehållstillstånd för studier
återkallas om det meddelats med
stöd av rådets direktiv
2004/114/EG av den 13
december 2004 om villkoren för*

¹ Jfr rådets direktiv 2004/114/EG av den 13 december 2004 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete (EUT L 375, 23.12.2004, s. 12–18, Celex 32004L0114).

*tredjelandssmedborgares inresa
och vistelse för studier,
elevutbyte, oavlönad
yrkesutbildning och
volontärarbete², och
förutsättningarna för att medge
uppehållstillståndet inte längre
är uppfyllda.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007

² (EUT L 375, 23.12.2004, s. 12–18, Celex 32004L0114).

3 Direktivet

3.1 Bakgrund

Europeiska Unionens råd antog den 13 december 2004, på förslag av kommissionen, direktiv 2004/114/EG om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete (EUT L 375, 23.12.2004, s. 12–18). Direktivet, som antogs med stöd av artikel 63 första stycket punkt 3 a och punkt 4 i EG-fördraget och med hänvisning till subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget, skall vara genomfört i svensk rätt senast den 12 januari 2007.

Införandet av direktivet utgör ett led i gemenskapens målsättning att verka för att Europa som helhet skall få en ställning som världsledande expertiscentrum för studier och yrkesutbildning. Ett nyckelinslag i denna strategi är att främja tredjelandsmedborgares inresa och rörlighet inom gemenskapen i studiesyfte.

I enlighet med artiklarna 1 och 2 i respektive stats anslutningsakt deltar inte Förenade kungariket, Irland och Danmark i antagandet av direktivet som varken är bindande för eller tillämpligt i dessa stater.

3.2 Syfte, definitioner och räckvidd

Direktivet syftar enligt artikel 1 till att fastställa dels villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på medlemsstaternas territorium för en period som överstiger tre månader för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete, dels reglerna för förfaranden för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för dessa ändamål.

I artikel 2 definieras vissa begrepp, bl.a. *tredjelandsmedborgare* (den som inte är unionsmedborgare enligt artikel 17.1 i fördraget), *studerande* (avser studier på högskole- och doktorandnivå), *elev* (avser studier på högstadie- och gymnasienivå), *oavlönad praktikant* (avser oavlönad utbildning i enlighet med medlemsstatens lagstiftning), *volontärprogram* (avser program för konkret solidaritetsverksamhet med allmännyttiga mål) och *uppehållstillstånd* (avser varje tillstånd utfärdat av medlemsstaten som ger tredjelandsmedborgare rätt att dagligen vistas på dess territorium).

I artikel 3 anges direktivets räckvidd. Bestämmelserna är tvingande beträffande studerande men fakultativa avseende övriga kategorier. Direktivet är inte tillämpligt på tredjelandsmedborgare som vistas i en medlemsstat i egenskap av asylsökande eller övriga skyddsbehövande eller vars avvisning skjutits upp. Inte heller tredjelandsmedborgare som är familjemedlemmar till unionsmedborgare som har utnyttjat sin rätt till fri rörlighet eller som är varaktigt bosatta i, eller har godkänts som arbetstagare eller egenföretagare av, en medlemsstat omfattas av direktivets tillämpningsområde.

I artikel 4 anges att direktivet inte skall påverka tillämpningen av förmånligare bestämmelser i bilaterala eller multilaterala avtal mellan gemenskapen eller dess medlemsstater och ett eller flera tredjeländer. Medlemsstaternas rätt att behålla eller införa regler som är förmånligare för de personer som omfattas av direktivet påverkas inte heller.

3.3 Villkor för inresa och vistelse

Artikel 5 anger att rätt till inresa och vistelse enligt direktivet är avhängigt av att handlingarna i ärendet utvisar att sökanden uppfyller villkoren dels i artikel 6, dels, beroende på vilken kategori sökanden tillhör, artiklarna 7–11.

Artikel 6 punkt 1 anger de allmänna villkoren för inresa och vistelse; sökanden skall kunna uppvisa en giltig resehandling och medlemsstaterna får kräva att dess giltighetstid omfattar minst den planerade vistelsens längd, en sökande som är underårig enligt värdmedlemsstatens lagstiftning skall uppvisa tillstånd från föräldrarna, sökanden skall ha en sjukförsäkring omfattande samma skydd som medlemsstatens egna medborgare normalt har, sökanden får inte betraktas som ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsa. Medlemsstaterna får även begära att sökanden skall förete bevis på att de avgifter som får tas ut enligt artikel 20 har erlagts.

I punkt 2 anges att medlemsstaterna skall underlätta förfarandet för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare som deltar i gemenskapsprogram som främjar rörlighet till eller inom gemenskapen.

I artikel 7 anges de särskilda villkoren som gäller för studerande. Den studerande skall vara antagen vid en läroanstalt för högre utbildning för att följa ett studieprogram och skall kunna visa, på det sätt som medlemsstaten kräver, att han kan försörja sig under vistelsen. Medlemsstaterna skall offentliggöra de månatliga minimibelopp som krävs men detta hindrar inte en enskild bedömning av varje individuellt fall.

En studerande skall anses uppfylla kravet på sjukförsäkring i artikel 6 punkt 1, om han automatiskt omfattas av en sjukförsäkring som ger samma skydd som värdmedlemsstatens egna medborgare normalt har när de är inskrivna vid en läroanstalt.

Artikel 8 behandlar rörlighet för studerande och innebär att tredjelandsmedborgare som har beviljats rätt till inresa och vistelse som studerande i en medlemsstat och önskar följa en del av studieprogrammet i en annan medlemsstat eller komplettera det med en ett likartat studieprogram i en annan medlemsstat skall beviljas tillstånd till inresa och vistelse även i den andra medlemsstaten. De studerande skall förutom att uppfylla villkoren i artikel 6 och 7, vid ansökan lämna fullständiga uppgifter om de akademiska studier de följt och bevis för att det nya studieprogrammet kompletterar det tidigare. De skall vidare delta i ett av gemenskapens utbytesprogram eller ett bilateralt utbytesprogram eller ha varit inskrivna som studerande i en medlemsstat under minst två år. Behöriga myndigheter i den första medlemsstaten skall på begäran lämna behöriga myndigheter i den andra staten upplysningar om sökandenas vistelse.

I artikel 9 anges de särskilda villkoren för elever. Utöver de allmänna villkoren i artikel 6 skall elever bl.a. förete bevis på att de antagits vid en läroanstalt för sekundärutbildning och på att de deltar i ett erkänt utbytesprogram för elever som genomförs av en organisation som godkänts av medlemsstaten samt att organisationen påtar sig det fulla ansvaret för dem under hela vistelsen avseende försörjning, kostnader för utbildning, hälso- och sjukvård m.m.

I artikel 10 och 11 anges de särskilda villkoren för oavlönade praktikanter respektive volontärer. De skall ha ingått avtal med utbildningsanordnaren respektive organisationen. För oavlönade praktikanter gäller att deras försörjning skall vara tryggad under hela vistelsetiden och för volontärer skall organisationen påta sig ansvaret för försörjning m.m.

3.4 Uppehållstillstånd m.m.

Av artikel 12 framgår att uppehållstillstånd för studerande skall utfärdas för minst ett år eller den kortare tid som studieprogrammet varar och att det får förnyas om studenten

fortfarande uppfyller kraven i artiklarna 6 och 7. Medlemsstaten får besluta att återkalla eller inte förnya tillståndet om innehavaren inte följer meddelade villkor för ekonomisk verksamhet eller inte gör godtagbara framsteg i studierna.

Av artikel 13 framgår att uppehållstillstånd för elever skall utfärdas för högst ett år.

För oavlönade praktikanter gäller enligt artikel 14 att uppehållstillstånd skall utfärdas för hela praktikperioden dock högst ett år. I undantagsfall får det förnyas en gång om praktikanten fortfarande uppfyller kraven i artiklarna 6 och 10 och då högst för den tid som krävs för att förvärva en yrkeskvalifikation som erkänns av medlemsstaten.

Uppehållstillstånd för volontärer får enligt artikel 15 omfatta högst ett år eller i undantagsfall den längre tid som det relevanta programmet pågår.

Medlemsstaterna får enligt artikel 16 återkalla eller vägra att förnya ett uppehållstillstånd om tillståndet erhållits genom bedrägeri eller om innehavaren inte uppfyllde eller inte längre uppfyller kraven i artikel 6 och, beroende på kategori, kraven i artiklarna 7–11. Återkallelse eller vägran att förnya ett uppehållstillstånd får även ske av hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet och folkhälsa.

I artikel 12 punkt 2 ges medlemsstaterna dessutom rätt att beträffande studerande återkalla uppehållstillstånd om innehavaren inte följer meddelade begränsningar avseende tillträde till ekonomisk verksamhet eller inte gör godtagbara framsteg i sina studier i enlighet med nationell lagstiftning eller administrativ praxis.

3.5 Övriga bestämmelser

I artikel 17 regleras studerandes rätt att bedriva ekonomisk verksamhet, innefattande rätt att ta anställning och rätt att bedriva verksamhet som egenföretagare.

Artikel 18–20 innehåller bestämmelser om förfarandet för beviljande av uppehållstillstånd m.m. samt rätten att ta ut avgifter för tillståndsprövningen.

Artikel 21–26 innehåller bestämmelser om direktivets införlivande, tidsfrister, ikraftträdande m.m.

4 Gällande rätt

Bestämmelser om villkoren för utlänningars inresa och vistelse i Sverige finns främst i utlänningslagen (1989:529), UtlL, och utlänningsförordningen (1989:547), UtlF. Vidare har Migrationsverket (tidigare Statens Invandrarverk, SIV) meddelat föreskrifter som finns i Migrationsverkets författningssamling, MIGRFS och SIVFS. Härutöver finns i ett antal författningar olika bestämmelser som reglerar utlänningars ställning och rättigheter i Sverige.

4.1 Författningsreglering

I propositionen Ny instans och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden (2004/05:170, NIPU) föreslås en ny utlänningslag. I här aktuella avseenden medför propositionens förslag inte några ändringar i sak i förhållande till 1989 års lag men väl en ändrad disposition av bestämmelserna. Lagrumsbeteckning enligt propositionens förslag anges nedan inom parentes efter nu gällande lagrumsbeteckning. Med anledning av propositionen kan ändringar bli aktuella även i utlänningsförordningen. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Nedan anges nu gällande förordningstext.

4.1.1 Uppehållstillstånd

En utlänning som vistas i Sverige mer än tre månader skall enligt 1 kap. 4 § UtlL (2 kap. 5 § NIPU) ha uppehållstillstånd, om inte utlänningen är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. Regeringen får föreskriva andra undantag från kravet på uppehållstillstånd.

Uppehållstillstånd skall enligt huvudregeln i 2 kap. 5 § UtlL (5 kap. 18 § första stycket NIPU) utverkas före inresan i Sverige. Undantag gäller bl.a. enligt 2 kap. 5 a § UtlL (5 kap. 19 § NIPU) vid ansökan om förlängning av pågående tidsbegränsad vistelse, om utlänningen kan åberopa vägande skäl för förlängningen.

Enligt 2 kap. 4 § första stycket 6 UtlL (5 kap. 5 § andra stycket NIPU), får uppehållstillstånd ges till en utlänning som har sin försörjning ordnad på annat sätt än genom anställning.

Enligt 2 kap. 4 § första stycket 7 UtlL (5 kap. 10 § NIPU), får uppehållstillstånd ges till en utlänning som önskar vistas här i landet för studier eller besök. Av fjärde stycket (5 kap. 17 § NIPU) framgår att det vid prövningen av en ansökan om uppehållstillstånd skall beaktas om utlänningen kan förväntas föra en hederlig vandel. Enligt ett bemyndigande i 2 kap. 14 § (5 kap. 23 § första stycket NIPU) får regeringen meddela föreskrifter om uppehållstillstånd för studier och besök.

I 3 kap. 4 § UtlF föreskrivs att en utlänning som antagits till högskoleutbildning och, vid behov, till förberedande utbildning i svenska vid universitet eller högskola, skall beviljas uppehållstillstånd för studietiden om inte särskilda skäl talar emot det. Ett krav är dock att utlänningens försörjning under studietiden är tryggad genom egna medel, stipendium eller på annat liknande sätt.

Kravet på tryggad försörjning preciseras i SIVFS 1995:5 vari anges att försörjningskravet skall anses uppfyllt om den gäststuderande förfogar över minst 6 300 kr per månad under minst tio månader per år.

4.1.2 Arbetstillstånd

Enligt 1 kap. 5 § UtlL (2 kap. 7 § NIPU) krävs att en utlänning har tillstånd för att arbeta i Sverige på grund av anställning här eller utomlands (arbetstillstånd), om inte utlänningen har permanent uppehållstillstånd eller är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. Regeringen får föreskriva andra undantag från kravet på arbetstillstånd. Enligt 4 kap. 2 § UtlF är utlänningar som har uppehållstillstånd för studier enligt 3 kap. 4 § UtlF undantagna från kravet på arbetstillstånd.

4.1.3 Återkallelse av tillstånd

Bestämmelser om återkallelse av uppehållstillstånd finns huvudsakligen i 2 kap. 9–11 §§ UtlL (7 kap. 1–7 §§ NIPU). Uppehållstillstånd får återkallas om utlänningen medvetet lämnat oriktiga uppgifter eller medvetet förtigit uppgifter i tillståndsärendet. Uppgifterna skall ha varit av betydelse för tillståndsprövningen. Uppehållstillstånd får även återkallas om det finns andra särskilda skäl men bara om utlänningen ännu inte rest in i Sverige. Särskilda skäl kan vara att förutsättningarna för tillståndet har förändrats väsentligt (prop. 1988/89:86 s. 63).

Vid prövning av en fråga om återkallelse av uppehållstillstånd för en utlänning som rest in i Sverige skall utlänningens anknytning till det svenska samhället beaktas liksom om det föreligger andra humanitära skäl som talar mot återkallelse. Om utlänningen vistats i Sverige med uppehållstillstånd i fyra år eller mer krävs synnerliga skäl för återkallelse. Härutöver finns bestämmelser om återkallelse vid registrering på spärrlista och på grund av en annan medlemsstats beslut om avvisning eller utvisning.

För en utlänning som rest in i Sverige får ett uppehållstillstånd vidare återkallas om han eller hon inte uppfyller gällande krav på arbetstillstånd, om det finns anledning till allvarlig anmärkning mot levnadssättet eller om det kan antas att han eller hon kommer att bedriva spioneri, sabotage eller olovlig

underrättelseverksamhet. I dessa fall får uppehållstillståndet återkallas endast om frågan väckts innan utlänningen visats i Sverige i tre år med uppehållstillstånd. Slutligen skall ett permanent uppehållstillstånd återkallas om utlänningens bosättning i Sverige upphör.

4.1.4 Sjukförsäkringsfrågor

I svensk rätt saknas direkt koppling mellan å ena sidan reglerna om socialförsäkringssystemet och vilka som omfattas av dess olika delar och å andra sidan reglerna om tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård. Vilka som omfattas av socialförsäkringssystemet och vilka rättigheter detta medför framgår av socialförsäkringslagen (1999:799). Tillgången till hälso- och sjukvård samt tandvård regleras i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), HSL, respektive tandvårdslagen (1985:125), TvL.

Socialförsäkringsskyddet

Det svenska socialförsäkringssystemet innefattar två olika delar, en bosättningsbaserad del och en arbetsbaserad. Den bosättningsbaserade socialförsäkringen innefattar bl.a. föräldrapenning på lägsta nivå och grundnivå, sjukersättning m.m. Bosättningsfrågan avgörs enligt huvudregeln med ledning av reglerna om folkbokföring i folkbokföringslagen (1991:491), FBL. Den som har uppehållstillstånd för minst ett år skall enligt 3 § FBL folkbokföras. Enligt 2 kap. 5 § andra stycket socialförsäkringslagen anses dock utlänningar som kommer till Sverige för att studera inte bosatta här. Detta undantag gäller dock inte den som har utbildningsbidrag för doktorander. Att inte anses bosatt i Sverige medför enligt 3 kap. 1 § socialförsäkringslagen att man inte omfattas av den bosättningsbaserade socialförsäkringen. Den som förvärvsarbetar i Sverige omfattas dock av den arbetsbaserade

socialförsäkringen som bl.a. innefattar sjukpenning, havandeskapspenning, inkomstrelaterad sjukersättning m.m.

Tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård

Någon egentlig rätt till hälso- och sjukvård samt tandvård finns inte författningsreglerad men landstingen är enligt 3 § HSL respektive 5 § TvL skyldiga att tillhandahålla hälso- och sjukvård samt tandvård åt alla som är bosatta inom landstinget. För den som vistas inom landstinget, utan att vara bosatt där, är landstinget endast skyldigt att tillhandahålla omedelbar vård, 4 § HSL respektive 6 § TvL. Bosättningsfrågan avgörs även i detta sammanhang med ledning av reglerna om folkbokföring i FBL, här finns dock inget undantag för studerande. Den som medges uppehållstillstånd för studier för minst ett år skall alltså folkbokföras och omfattas då av landstingets skyldighet att tillhandahålla även annan än omedelbar hälso- och sjukvård samt tandvård.

4.2 Praktisk hantering av tillståndsärenden

På grund av att författningsregleringen är sparsam på området har Migrationsverkets praxis fått stor betydelse för bedömningen i det enskilda fallet. Närmast följer därför en genomgång av tillämpningen av här aktuella bestämmelser baserad i huvudsak på Migrationsverkets utlänningshandbok.

4.2.1 Kategorier av studerande m.m.

Med *gäststuderande* avses utlänningar som studerar på universitet eller högskola på grundnivå, högre nivå (magister- eller doktorandstudier) samt på post-docnivå (efter disputation). Även andra utbildningsanordnares kurser godtas om de ger

högskolepoäng. Uttrycket gäststuderande överensstämmer med direktivets uttryck *studerande*.

Utbytesstudenter är utlänningar som studerar på gymnasienivå. I det följande berörs endast utbytesstudenter som kommer till Sverige i regi av någon organisation för studentutbyte mellan länder och som alltså innefattas i direktivets uttryck *elever*. I Sverige förekommer även privata utbyten men dessa är mindre vanliga.

Övriga studerande innefattar utlänningar som studerar på folkhögskolor, internatskolor m.m. eller som genomgår yrkesutbildning. Här berörs enbart studerande som genomgår *oavlönad yrkesutbildning*.

Volontärbete utgör s.k. *övrig ideell verksamhet* och regleras på samma sätt som religiös verksamhet (missionsverksamhet).

För samtliga kategorier gäller, utöver de allmänna kraven giltigt pass och hederlig vandel, att uppehållstillstånd skall utverkas före inresan till Sverige samt ett krav på en uttalad avsikt att lämna landet efter den planerade vistelsen.

Uppهållstillstånd för studier och ideell verksamhet är alltid tidsbegränsade och kan inte läggas till grund för permanent bosättning i Sverige.

4.2.2 Gäststuderande

Antagningskravet

För gäststuderande gäller att de skall visa att de antagits till universitets- eller högskoleutbildning. Intyg om antagning utfärdas av läroanstalterna. Tidigare var det vanligt med s.k. preparandkurser i svenska för utländska studerande, då gällde antagningen både förberedande svenskundervisning vid universitet eller högskola och efterföljande ämneskurser. Preparandkurser förekommer numera endast vid ett fåtal läroanstalter.

Eventuellt behov av förberedande svenskundervisning tillgodoses då ofta genom kurser anordnade av exempelvis Folkuniversitetet. I dessa fall krävs att sökanden visar att han antagits till sådan svenskundervisning och att han uppfyller behörighetskraven för att antas till den avsedda ämnesutbildningen vid universitet eller högskola. Uppehållstillstånd medges inte för enbart svenskstudier.

Försörjningskravet

Försörjningen skall vid första ansökan visas vara tryggad för hela den planerade vistelsetiden. Detta kan ske genom ingivande av kontoutdrag eller liknande handling. Kravet innebär att medel skall finnas avsatta, det räcker inte med att sökande har en regelbunden inkomst. Om finansieringen sker genom banklån eller liknande skall medel finnas överförda till sökandens konto, det räcker inte med att lån beviljats. Inte heller lån som villkoras av att vissa studieresultat löpande uppnås godtas. Om någon annan person garanterar sökandens försörjning gäller dessa krav istället garanten. Vid förlängning kan inkomst av eget arbete räknas in vid bedömningen av om försörjningskravet är fortsatt uppfyllt. Gäststuderande är undantagna från kravet på arbetstillstånd och detta anges i deras uppehållstillstånd.

Tillståndstid och förlängning

För studier på grundnivå, doktorandnivå och post-docnivå meddelas uppehållstillstånd för ett år i taget om utbildningen är längre än ett år, annars för hela utbildningstiden. För mastersstudier medges i allmänhet tillstånd för hela studietiden (i regel 18 månader) från början. Vid förlängning ställs krav på att sökanden uppnått vissa studieresultat; 10 högskolepoäng under första året, 15 poäng under andra året och 20 poäng under tredje och följande år.

Studieresultaten styrks vanligen med utdrag ur databas. För mastersstuderande och doktorander kan studieresultaten istället styrkas genom intyg från läroanstalten. Kraven på studieresultat tillämpas med viss urskiljning, om läroanstalten tillstyrker förlängning kan lägre resultat godtas exempelvis på grund av sjukdom.

4.2.3 Utbytesstudenter

För utbytesstudenter som deltar i ett program för studentutbyte mellan länder som anordnas av en organisation som räknas upp i bilaga 2 till SIVFS 1995:12 eller i MIGRFS 2003:8 tillämpas ett slags förenklat förfarande. Även andra organisationers utbytesprogram kan godtas efter prövning i det enskilda fallet. I dessa fall räcker det med att sökanden ger in ett brev från den berörda organisationen vari antagningen bekräftas och att en kontaktperson i Sverige anges. Någon grundutredning görs inte och det ställs inte krav på att sökanden skall visa att försörjningen är tryggad. Om sökanden är under 18 år krävs dock ett medgivande från föräldrarna. Arbetstillstånd medges inte för utbytesstudenter.

4.2.4 Oavlönad yrkesutbildning

För utlänningar som önskar genomgå yrkesutbildning vid en skola eller ett företag i Sverige gäller följande. Det skall vara utbildning eller praktik och den måste vara oavlönad, om ersättning utgår i någon form kan uppehållstillstånd inte medges för studier och det krävs istället arbetstillstånd. Det skall vara fråga om studier eller praktik på heltid, utbildningen skall vara bekräftad av anordnaren, den måste vara sådan att det framstår som rimligt att genomgå utbildningen och sedan återvända till hemlandet. Försörjningen skall vara tryggad och uppehållstillstånd medges för studietiden eller om den är längre än ett år, för ett år i taget. Uppehållstillstånd medges inte för

enbart förberedande studier annat än för förberedande svenskstudier inför en yrkesutbildning. Arbetstillstånd medges inte.

4.2.5 Volontärer

Volontärverksamhet är förhållandevis ovanlig i Sverige. Uppehållstillstånd medges under förutsättning att den aktuella organisationen bekräftar syftet och tiden för vistelsen, att ersättning inte utgår i någon form och att försörjningen är tryggad under hela vistelsetiden. Uppehållstillstånd medges för ett år i taget, dock maximalt tre år totalt. Arbetstillstånd medges inte.

5 Överväganden och förslag

5.1 Uppehållstillstånd m.m.

5.1.1 Allmänna villkor

Bedömning: För att främja tryggheten för tredjelandsmedborgare som har uppehållstillstånd för studier i Sverige för kortare tid än ett år bör ett krav införas på att de har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige. Bestämmelsen kan införas i utlänningsförordningen.

Skälen för bedömningen: Direktivets allmänna villkor för uppehållstillstånd (krav på giltig resehandling, föräldrars medgivande för underårig, heltäckande sjukförsäkring, och att sökanden inte utgör ett hot mot allmän ordning, säkerhet eller folkhälsa) bedöms överensstämma med regleringen i gällande rätt förutom beträffande det fakultativa kravet på sjukförsäkring.

När det gäller kravet på sjukförsäkring uppställs i svensk rätt ett motsvarande krav men det gäller endast för utlänningar som är medborgare i en EES-stat eller i Schweiz. I dessa fall villkoras kravet av om utlänningen omfattas av den svenska socialförsäkringen. Som framgått ovan har alla personer som är folkbokförda i Sverige, oavsett medborgarskap, tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård. Utlänningar som kommer hit

för att studera och som beviljas uppehållstillstånd för kortare tid än ett år skall inte folkbokföras och har därför endast tillgång till omedelbar vård. För omedelbar vård tar landstingen dessutom ofta ut högre patientavgifter av dessa personer än för den som är folkbokförd i landet. I mån av resurser erbjuder landstingen även annan vård för icke folkbokförda personer men då endast mot betalning och avgifterna för vården kan i dessa fall uppgå till höga belopp.

Eftersom en tredjelandsmedborgare som vistas i Sverige för studier för kortare tid än ett år, i dag har ett bristfälligt skydd i detta avseende är det lämpligt att införa ett krav på en heltäckande sjukförsäkring. Kravet kan lämpligen uppfyllas genom att sökandena visar att hemlandets sjukförsäkring gäller under vistelsen eller att de har tecknat en privat sjukförsäkring.

5.1.2 Studier på högskolenivå

Villkoren för uppehållstillstånd

Bedömning: För att tydliggöra villkoren och öka förutsebarheten för de sökande bör nuvarande praxis kodifieras genom att 3 kap. 4 § UtlF omformuleras. Bestämmelsen bör innehålla en uppräkningslista av villkoren för uppehållstillstånd och en reglering av tillståndstiden.

Skälen för bedömningen: För kategorin högskolestuderande innebär direktivets obligatoriska bestämmelser att uppehållstillstånd skall medges den som, utöver de allmänna villkoren, uppfyller kraven på antagning till aktuell utbildning och på tryggad försörjning. Bestämmelsen i 3 kap. 4 § UtlF bedöms uppfylla direktivets tvingande krav i denna del men följande skäl kan anföras för en omformulering. Regleringen är dels utformad för den numera relativt ovanliga

preparandutbildningen, dels saknas närmare bestämmelser om försörjningskravet och reglering av tillståndstiden.

Gäststuderandes rörlighet mellan medlemsländer

Bedömning: Gällande rätt bedöms uppfylla direktivets krav beträffande rörlighet och informationslämnande. Det krävs därför inte några författningsändringar för att tillgodose direktivets krav i dessa delar.

Skälen för bedömningen: Bestämmelserna om studerandes rörlighet mellan medlemsstaterna har i den slutliga versionen av direktivet kommit att bli utformade så att de i praktiken ställer högre krav för rörlighet mellan medlemsstater än för ett första tillstånd vid ansökan från ett tredje land. Förutom att uppfylla kraven i artikel 6 och 7 skall de sökande lämna fullständiga uppgifter om de akademiska studier de följt och bevis för att det nya studieprogrammet kompletterar det tidigare. Vidare skall de delta i ett av gemenskapens utbytesprogram eller ett bilateralt utbytesprogram eller ha varit inskrivna som studerande i en medlemsstat i minst två år

Bestämmelsen om informationsutbyte mellan behöriga myndigheter i medlemsländerna i samband med studenters rörlighet avser uppgifter om studieresultat (Kommissionens förslag till direktiv KOM(2002) 548 slutlig s. 27 (EUT C45 E, 25.2.2003, s. 18–41)). Uppgifter om studieresultat, betyg och examina m.m. för studerande vid universitet och högskolor skall registreras i ett studieregister (2 kap. 1 § förordning (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor). Uppgifter om studieresultat, betyg och examina i ett sådant register omfattas inte av sekretess och kan således på begäran lämnas ut till envar.

5.1.3 Elevutbyte på gymnasienivå, oavlönad yrkesutbildning och volontärarbete

Bedömning: En bestämmelse som kodifierar nuvarande praxis avseende tillståndsgivning för elevutbyte och oavlönad yrkesutbildning bör införas. Bestämmelsen bör innehålla en uppräknings villkoren för uppehållstillstånd och en reglering av tillståndstiden för respektive kategori. Bestämmelsen kan införas i utlänningsförordningen i anslutning till ovan föreslagen omformulering av 3 kap. 4 §.

Skälen för bedömningen: För gymnasieelever omfattar direktivets bestämmelser endast organiserade utbyten. Villkoren innebär att eleverna skall visa att de antagits till en utbildning, att de deltar i ett utbyte som organiseras av en godkänd organisation och att de skall bo i en familj som uppfyller medlemsstatens krav och har valts ut av organisationen. Det är organisationen som ansvarar för elevernas försörjning och kostnader för hälso- och sjukvård m.m.

Direktivets bestämmelser för oavlönad yrkesutbildning innebär att utläningen skall ha ingått avtal med utbildningsanordnaren och att medlemsstaten får uppställa ett krav på tryggad försörjning.

Tillståndsgivningen i svensk rätt bedöms för dessa kategorier överensstämma med direktivets bestämmelser som dessutom är fakultativa. Författningsregleringen på området är dock sparsam och återfinns endast i 2 kap. 4 § första stycket 7 UtlL. Införandet av en bestämmelse i UtlF med en uppräknings villkoren för uppehållstillstånd och en reglering av tillståndstiden bedöms därför kunna bidra till en ökad tydlighet och förutsebarhet för sökandena.

För volontärer innebär direktivets bestämmelser krav på att de skall ha ingått ett avtal med en organisation i medlemsstaten som anordnar det aktuella programmet och som åtar sig det

fullständiga ansvaret för volontärens kostnader för uppehälle och återresa. Även för denna kategori är författningsregleringen mycket sparsam men volontärer förekommer mycket sällan i Sverige och då tillståndsgivningen i dag förefaller problemfri bedöms det inte föreligga något behov av att genomföra direktivets fakultativa bestämmelser i denna del.

5.2 Påskyndat förfarande

Bedömning: Något behov av att införa bestämmelser om ett påskyndat förfarande genom avtal mellan Migrationsverket och berörda läroanstalter eller utbytesorganisationer bedöms inte föreligga.

Skälen för bedömningen: I artikel 19 i direktivet ges en möjlighet att införa ett påskyndat förfarande genom avtal mellan å ena sidan den ansvariga myndigheten (Migrationsverket) och å andra sidan universitet och högskolor respektive organisationer för elevutbyte. Mot bakgrund dels av att ett slags förenklat förfarande redan tillämpas avseende elevutbyte i organiserad form, dels att Migrationsverkets handläggning av uppehållstillstånd för gäststuderande synes fungera tillfredsställande med avseende på handläggningstider m.m. bedöms det inte finnas något egentligt behov av att införa en sådan bestämmelse i svensk rätt.

5.3 Arbetstillstånd

Bedömning: Gällande rätt är generösare än direktivets bestämmelser om studerandes tillträde till ekonomisk verksamhet. Genomförandet medför därför inte något behov av författningsreglering i denna del.

Skälen för bedömningen: Gäststuderande är enligt 4 kap. 2 § 6 UtlF undantagna från kravet på arbetstillstånd under den tid som

uppehållstillståndet gäller. Någon motsvarighet till kravet på arbetstillstånd finns inte när det gäller utlänningars rätt att bedriva näringsverksamhet i Sverige. (För vissa yrken och verksamheter krävs dock särskilt tillstånd). Direktivets krav på att gäststuderande skall medges tillträde till ekonomisk verksamhet i viss utsträckning och under vissa villkor uppfylls därför redan i gällande rätt.

5.4 Återkallelse av tillstånd

Förslag: Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier skall kunna återkallas, utan hinder av att utlänningen rest in i landet, om förutsättningarna för tillståndet inte längre föreligger.

Skälen för förslaget: Villkoren för återkallelse av uppehållstillstånd i svensk rätt bedöms i huvudsak överensstämma med direktivets bestämmelser. En viktig skillnad är dock den objektiva återkallelsegrunden i artikel 16 i direktivet. Bestämmelsen innebär att uppehållstillstånd kan återkallas om det i efterhand framkommer att de objektiva förutsättningarna inte varit uppfyllda från början eller att de senare brustit. Återkallelsemöjligheten är alltså helt oberoende av subjektiva faktorer som eventuell avsikt att vilseleda eller ens vetskap hos innehavaren om att de objektiva förutsättningarna brustit. Någon motsvarighet till denna återkallelsegrund finns inte i svensk rätt (någon ändring har inte föreslagits i prop. 2004/05:170, NIPU). Närmast jämförbar är regeln i nuvarande 2 kap. 9 § andra stycket UtL som medger att ett uppehållstillstånd återkallas om det föreligger särskilda skäl men den är bara tillämplig innan utlänningen rest in i Sverige. Genomförandet av direktivet i denna del är inte obligatoriskt eftersom direktivet tillåter att medlemsstaterna behåller eller inför bestämmelser som är förmånligare för de personer som berörs.

Ett uppehållstillstånd kan enligt gällande ordning inte återkallas sedan utlänningen rest in i Sverige utan tungt vägande

skäl och hänsyn skall i dessa fall tas till utlänningens anknytning till Sverige, vistelsens längd m.m. För permanenta uppehållstillstånd är dessa villkor väl motiverade, inte minst av rättssäkerhetsskäl. För tidsbegränsade uppehållstillstånd för studier, vilka aldrig kan läggas till grund för bosättning, är situationen något annorlunda. För det fall att de tilltänkta studierna av olika skäl aldrig blir av eller om förutsättningarna ändrats så att studierna inte kan fullgöras synes det inte orimligt att uppehållstillståndet skall kunna återkallas.

Migrationsverket beskriver i rapporten Uppföljning av beslut om uppehållstillstånd för studier (dnr HK 11-2004-1728, 30 juni 2005) ett omfattande missbruk av uppehållstillstånd för studier. Uppföljningen tyder på att stor andel av dem som medgivits uppehållstillstånd för studier och hämtat ut tillståndsbeviset aldrig skriver in sig vid någon läroanstalt. I det undersökta materialet utgjorde dessa omkring en fjärdedel av beviljade uppehållstillstånd för studier. Av dem som registrerat sig vid en läroanstalt var det dessutom bara 60 procent som registrerats för tillgodogjorda högskolepoäng.

I de fall verket, efter att uppehållstillståndet kvitterats ut vid den aktuella utlandsmyndigheten, får kännedom om att de objektiva förutsättningarna brister, (något egentligt system för rapportering från lärosätena finns inte) är man i dag hänvisad till att försöka leda i bevis att uppehållstillståndet åtkommits genom lämnande av falska uppgifter. De objektiva förutsättningarna kan prövas på nytt först vid en ansökan om förlängning. Problemet synes vara vanligast förekommande i kategorin magisterstuderande vilka enligt verkets praxis medges uppehållstillstånd för hela studietiden (normalt 18 månader) från början. Genom anpassningen till Bolognaprocessen som regeringen föreslagit i propositionen Ny värld – Ny högskola (2004/05:162) kommer de svenska magisterprogrammen eventuellt att utökas till att omfatta 24 månaders studier.

Ytterligare en faktor att beakta är att ett uppehållstillstånd i Sverige ger rätt till inresa och vistelse under tre månader inom hela Schengenområdet, vilket leder till att problemet kan komma

att påverka Sveriges relationer till övriga Schengenländer om det får för stor omfattning.

Frågan om återkallelse av tidsbegränsade uppehållstillstånd när villkoren för tillstånd inte längre uppfylls har även berörts och lett till förslag om lagändring i samband med översyn av handläggningen i anknytningsärenden (SOU 2005:14 s. 29 och 103 f). Frågan berörs dessutom i skrivelsen Tidsbegränsat uppehållstillstånd för offer för människohandel m.fl. (Ds 2005:24) vari bl.a. föreslås att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en bevisperson i en utredning om människohandel skall kunna återkallas om förutsättningarna för tillståndet inte längre föreligger.

Mot bakgrund av det ovan sagda bedöms det som lämpligt att införa en ny bestämmelse som möjliggör återkallelse av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier om det framkommer att förutsättningarna för att bevilja tillståndet inte längre föreligger. Syftet med en sådan bestämmelse skulle vara att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier kan återkallas om innehavaren aldrig infinner sig för registrering vid läroanstalten, om studierna påbörjas men avbryts eller om innehavaren inte kan försörja sig.

Bestämmelsen bör införas i 7 kap. UtlL (NIPU) och hänvisa till direktivet för att bli tillämplig endast på tredjelandsmedborgare.

I sammanhanget bör även nämnas den jämförbara bestämmelsen i artikel 12 i det nu aktuella direktivet, vilken innebär att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier kan återkallas om innehavaren inte gör tillräckliga framsteg i sina studier. Denna situation ligger nära den ovan berörda där studier påbörjats men avbrutits. Med hänsyn till att studieresultaten skall bedömas vid prövning av ansökan om förlängning bedöms det inte som påkallat att genomföra denna bestämmelse i svensk rätt.

6 Konsekvensbeskrivning

6.1 Ekonomiska konsekvenser

Införandet av en möjlighet att återkalla tidsbegränsade uppehållstillstånd för studier bedöms avsevärt förenkla Migrationsverkets handläggning av ärenden gällande återkallelse av uppehållstillstånd av ovan beskrivna karaktär, främst genom att de möjliggör kortare handläggningstider och minskat behov av att inhämta uppgifter från myndigheter utomlands.

Införandet av ett krav på sjukförsäkring för tredjelandsmedborgare med korta uppehållstillstånd för studier medför att de själva, genom ett försäkringsskydd, kommer att stå för kostnader för sjukvård. Sådana kostnader, främst i form av de högre patientavgifter som tas ut av icke folkbokförda personer, kan annars i vissa fall komma att slutligt stanna på det allmänna genom att patienten inte kan betala eller inte kan nås för indrivning.

Konsekvenserna av dessa ändringar torde vara begränsade. Om något kan bestämmelserna antas medföra minskade kostnader för det allmänna. Övriga föreslagna ändringar utgör kodifiering av praxis och bedöms därför inte medföra några ökade kostnader för det allmänna.

7 Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:000)

7 kap.

8 §

Paragrafen är *ny*. Av den framgår att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier vilket meddelats med stöd av direktivet, utöver vad som gäller enligt 1–6 §§, får återkallas om förutsättningarna för tillståndet inte längre föreligger. De förutsättningar som avses är kravet på antagning till en erkänd utbildningsanstalt, vilket efter inresa torde innebära ett krav på inskrivning och att studier faktiskt bedrivs, kravet på tryggad försörjning, samt för vissa utlänningar, kravet på en heltäckande sjukförsäkring. Dessa villkor föreslås införda i 3 kap. 4 § UtlF. Det är fråga om fakultativa regler.

Bilaga1

L 375/32

SV

Europeiska unionens officiella tidning

23.12.2004

RÅDETS DIREKTIV 2004/114/EG

av den 13 december 2004

om villkoren för tredjelandsmedborgares insresa och vistelse för studier, elevutbyte, avklarad yrkesutbildning eller volontärarbete

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 43 första stycket punkt 3 a och punkt 4,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande⁽¹⁾,med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande⁽²⁾,med beaktande av Regionkommitténs yttrande⁽³⁾, och

av följande skäl:

(1) För att garanteras insresa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa förskrivs i fördraget att det skall beslutas om åtgärder på områdena för asyl, invandring och skydd för tredjelandsmedborgares rättigheter.

(2) Enligt fördraget skall rådet besluta om åtgärder som avser invandringspolitiken när det gäller villkor för insresa och bosättning samt normer för medlemsstaternas förfaranden för att utfärda visering för längre tid och uppehållstillstånd.

(3) Vid sin särskilda möte i Tammerfors den 15–16 oktober 1999 underströk Europeiska rådet behovet av en tillnärmning av nationell lagstiftning om villkoren för rätt till insresa och vistelse för tredjelandsmedborgare och uppmanade rådet att, på grundval av förslag från kommissionen, snabbt fatta beslut om detta.

(4) Detta direktiv respekterar de grundläggande rättigheter och följer de principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

(5) Medlemsstaterna bör genomföra bestämmelserna i detta direktiv utan diskriminering på grund av kön, ras, hudfärg, etnicitet eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åsikthet, tillhörighet till nationell minoritet, förmåga, bär, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

(6) En av gemenskapens målsättningar på utbildningsområdet är att verka för att Europa som helhet får en ställning

som världledande expertcentrum för studier och yrkesutbildning. Ett nyckelmål i denna strategi är att främja tredjelandsmedborgares insresa i och rörlighet inom gemenskapen i studierfält. En tillnärmning av medlemsstaternas nationella lagstiftning om villkoren för insresa och vistelse utgör också en del av denna strategi.

(7) Migration i de syften som anges i detta direktiv är som princip tillfällig och oberoende av situationen på arbetsmarknaden i värdmedlemsstaten och är ömsidigt berörande för de berörda migranterna, deras ursprungsland och värdmedlemsstaten och den bidrar till en ökad förståelse mellan olika kulturer.

(8) Begreppet insresa och vistelse omfattar tredjelandsmedborgares insresa och vistelse för de ändamål som anges i detta direktiv.

(9) De nya gemenskapsreglerna bygger på definitioner av begreppen studerande, praktikant, lärsamtal och volontärarbete; dessa begrepp används redan i gemenskapsrätten, särskilt i olika gemenskapsprogram (till exempel Sokrates och Europeisk volontärinsats för ungdomar) som syftar till att främja rörligheten för de berörda personerna.

(10) De förberedande kurserna längd och andra villkor för de studerande som omfattas av detta direktiv bör fastställas av medlemsstaterna i enlighet med nationell lagstiftning.

(11) Tredjelandsmedborgare som ingår i kategorierna för anknädda praktikanter och volontärer och som genom sin verksamhet eller den typ av ersättning eller lön som de erhåller betraktas som arbetstagare enligt nationell lagstiftning, bör inte omfattas av detta direktiv. Insresa och vistelse för tredjelandsmedborgare som avser att bedriva medicinska studier med inriktning på specialisering bör regleras av medlemsstaterna.

(12) Beslutet på att en studerande har antagits vid en läroanstalt för högre utbildning kan bl.a. innefatta ett brev eller bevis som styrker dennes inskrivning.

(13) Stipendier får tas med i beräkningen för att bedöma om den studerande har tillräckliga resurser.

⁽¹⁾ EUT C 48 E, 18.3.2004, s. 107.⁽²⁾ EUT C 113, 6.8.2003, s. 29.⁽³⁾ EUT C 244, 18.10.2003, s. 5.

- (14) Inresa och vistelse för de studenter som anges i detta direktiv kan vägas på vederbörligen motiverande grunder. Framför allt kan inresa och vistelse vägas om en medlemsstat enligt en bedömning som grundar sig på fakta anser den berörda tredjelandsmedborgaren vara ett potentiellt hot mot allmän ordning och allmän säkerhet. Begreppet allmän ordning kan betyda att personen ifråga har dömts för ett allvarigt brott. I detta sammanhang måste det noteras att begreppet allmän ordning och allmän säkerhet också omfattar sådana fall där en tredjelandsmedborgare tillhör eller har tillhört en organisation som stöder terrorism, stöder eller har stött en sådan organisation eller har eller tidigare har haft extremistiska sympatier.
- (15) Om medlemsstaterna lyser betänkligheter mot grundarna för ansökan om inresa och vistelse bör de kunna kräva alla de bevis som är nödvändiga för att bedöma dess samstämmighet, framför allt på grundval av sökandens påsenka studier, för att på så sätt bekämpa missbruk och felaktig användning av det förfarande som anges i detta direktiv.
- (16) Rättigheten för tredjelandsmedborgare som bedriver studier i flera medlemsstater måste underlätta; det måste också ges bättre för tredjelandsmedborgare som deltar i gemenskapsprogram som syftar till att främja rättigheten inom eller mot gemenskapen att bevilja inresa och vistelse i de syften som anges i detta direktiv.
- (17) För att tillåta en första inresa på en medlemsstats territorium bör medlemsstaten i god tid före inresan kunna utfärda ett uppehållstillstånd eller, om den utfärdat uppehållstillstånd enbart på det egna territoriet, en visering.
- (18) För att tredjelandsmedborgare som studerar skall kunna täcka en del av kostnaderna för sina studier bör de ges tillträde till arbetsmarknaden enligt villkoren i detta direktiv. Principen om att de studerande skall ha tillträde till arbetsmarknaden på de villkor som anges i detta direktiv bör vara en allmän regel, men i undantagsfall bör medlemsstaten kunna beakta läget på den nationella arbetsmarknaden.
- (19) Begreppet tillstånd i föregående innebär också att bevilja arbetsstillstånd till de studerande som vill utöva en ekonomisk verksamhet.
- (20) Detta direktiv påverkar inte den nationella lagstiftning som rör delårsarbete.
- (21) Det bör finnas möjlighet att påskynda förfarandena för att bevilja inresa och vistelse för studier eller för elevutbytesprogram som förvaltas av erkända organisationer i medlemsstaterna.
- (22) Varje medlemsstat bör se till att i största möjliga mån tillhandahålla allmänheten regelbundet uppdaterad information, särskilt via Internet, om de länsstaterna som definieras i detta direktiv, om de studier som tredjelandsmedborgare kan antas till samt om de villkor och förfaranden som gäller för inresa och vistelse i studieytta på medlemsstatens territorium.
- (23) Detta direktiv bör under inga omständigheter påverka tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 1030/2002 av den 11 juni 2002 om en enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredje land(?).
- (24) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen att fastställa villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, ockonad yrkesutbildning eller volontärarbete, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför, på grund av dess omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, för gemenskapen vilar åtagandet i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 3 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (25) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det protokoll om Förenade kungarikets och Irlands ställning som föga till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i nämnda protokoll, deltar dessa medlemsstater inte i utgåendet av detta direktiv, som varken är bindande för eller tillämpligt i de staterna.
- (26) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det protokoll om Danmarks ställning som föga till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, deltar Danmark inte i utgåendet av detta direktiv, som varken är bindande för eller tillämpligt i Danmark.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Syfte

Syftet med detta direktiv är att fastställa

- a) villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på medlemsstaternas territorium för en period som överstiger tre månader, för studier, elevutbyte, ockonad yrkesutbildning eller volontärarbete,
- b) reglerna för förfaranden för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på medlemsstaternas territorium för dessa ändamål.

(?) EGT L 137, 15.6.2002, s. 1.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelse som här anges:

- a) **trojelandsmedborgare**: varje person som inte är unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 17.1 i fördraget,
- b) **studande**: en trojelandsmedborgare som har antagits vid en läroanstalt för högre utbildning och som beviljats inresa och vistelse på en medlemsstats territorium för att som huvudsaklig verksamhet på heltid följa ett studieprogram som leder till en högskoleexamen som erkänns av den medlemsstaten, däribland utbildningsbevis, examensbevis eller dokuments som följande en läroanstalt för högre utbildning, vilket kan omfattas av förberedande kurs före sådan utbildning enligt nationell lagstiftning,
- c) **doc**: en trojelandsmedborgare som har beviljats inresa och vistelse på en medlemsstats territorium för att, inom ramen för ett arbetsprogram som genomförs av en organisation som har erkänts av medlemsstaten för detta ändamål enligt medlemsstatens lagstiftning eller administrativa praxis, följa ett erkänt program inom sekundärutbildningen,
- d) **nationell publikant**: en trojelandsmedborgare som har beviljats inresa och vistelse på en medlemsstats territorium för en nationell utbildningsperiod i enlighet med nationell lagstiftning,
- e) **läroanstalt**: en offentlig eller privat läroanstalt, som erkänns av värdmedlemsstaten och/eller vars studieprogram erkänns enligt värdmedlemsstatens lagstiftning eller administrativa praxis för de ändamål som fastställs i detta direktiv,
- f) **volontärprogram**: ett program för kooperativt solidaritetsverksamhet som bygger på ett nationellt program eller ett gemenskapsprogram med allmännyttiga mål,
- g) **syndligaställe**: varje tillstånd som utfärdas av myndigheterna i en medlemsstat och som ger en trojelandsmedborgare rätt att lagligen vistas på dess territorium i enlighet med artikel 1.2 a i förordning (EG) nr 1030/2002.

Artikel 3

Tillämpningsområde

1. Detta direktiv är tillämpligt på trojelandsmedborgare som ansöker om inresa och vistelse på en medlemsstats territorium för studier.

Medlemsstaterna får också besluta om att tillämpa detta direktiv på trojelandsmedborgare som ansöker om inresa och vistelse för elevutbyte, oerlönad yrkesutbildning eller volontärarbete.

2. Detta direktiv är inte tillämpligt på

- a) trojelandsmedborgare som vistas i en medlemsstat i egenskap av arbetares eller som omfattas av särskilda skyddsformer eller ordningar för tillfälligt skydd,
- b) trojelandsmedborgare vars avvisning har skett upp på säker eller särskild grund,
- c) trojelandsmedborgare som är familjemedlemmar till unionsmedborgare som har utövat sin rätt till fri rörlighet inom gemenskapen,
- d) trojelandsmedborgare som har ställning som varaktigt bosatta i en medlemsstat enligt staden direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta trojelandsmedborgares ställning⁽¹⁾ och som utövar sin rätt att bosätta sig i en annan medlemsstat för studier eller yrkesutbildning,
- e) trojelandsmedborgare som enligt den nationella lagstiftningen i den berörda medlemsstaten är godkända som arbetsgäster eller egenföretagare.

Artikel 4

Förenklings bestämmelser

1. Detta direktiv skall inte påverka tillämpningen av förenklings bestämmelser i
 - a) bilaterala eller multilaterala avtal mellan gemenskapen eller gemenskapen och dess medlemsstater och ett eller flera tredjeländer,
 - b) bilaterala eller multilaterala avtal mellan en eller flera medlemsstater och ett eller flera tredjeländer.
2. Detta direktiv skall inte påverka medlemsstaternas rätt att anta eller behålla bestämmelser som är förenklings för de personer som omfattas av direktivet.

KAPITEL II

VILLKOR FÖR INRESA OCH VISTELSE

Artikel 5

Princip

En trojelandsmedborgares rätt till inresa och vistelse enligt detta direktiv är avhängig av att det framgår av handlingarna i ärendet att sökanden uppfyller villkoren i artikel 6 och, beroende på vilken kategori sökanden tillhör, artiklarna 7-11.

⁽¹⁾ EUT L 16, 23.12.2004, s. 44.

Artikel 6

Allmänna villkor

1. In tredjelandsmedborgare som ansöker om intresa och vistelse för de ändamål som avses i artiklarna 7-11 skall uppfylla följande villkor:

- Sökanden skall upprisa en giltig reshandling så som denna fastställs i nationell lagstiftning. Medlemsstaten får kräva att reshandlingens giltighetsperiod minst omfattar den planerade vistelsens längd.
- Sökanden skall upprisa en tillstånd till den planerade vistelsen från förtämliga om sökanden är underlagt enligt värdmedlemsstatens lagstiftning.
- Sökanden skall ha en sjukförsäkring som avser samliga risker som den berörda medlemsstatens egna medborgare normalt har täckning för.
- Sökanden får inte betraktas som ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet och folkhälsa.
- Om medlemsstaten så begär, skall sökanden företa bevis för att denne har enligt de avgifter som enligt artikel 20 i detta direktiv krävs för behandlingen av ansökan.

2. Medlemsstaterna skall underlätta förfarandet för intresa och vistelse för de tredjelandsmedborgare som avses i artiklarna 7-11 och som deltar i gemenskapsprogram som främjar rörligheten till eller inom gemenskapen.

Artikel 7

Särskilda villkor för studerande

1. Utöver de allmänna villkoren i artikel 6 skall en tredjelandsmedborgare som ansöker om intresa och vistelse för studier uppfylla följande villkor:

- Den studerande skall vara antagen vid en läroanstalt för högre utbildning för att följa ett studieprogram.
- Den studerande skall företa de bevis som medlemsstaten kräver på att han under vistelsen kommer att ha tillräckliga tillgångar för att bekosta sitt uppehälle, sina studier och sin försäkring. Medlemsstaterna skall offentliggöra det minsta månatliga belopp som krävs för denna beräkning, vilket dock inte får påverka medlemsstaternas möjlighet att göra en enskild prövning av varje individuellt fall.
- Om medlemsstaten så begär skall den studerande företa bevis på tillräckliga kunskaper i undervisningsspråket för det studieprogram som han följer.
- Om medlemsstaten så begär skall den studerande styrka att han har enligt de avgifter som läroanstalten kräver.

2. Studerande som automatiskt omfattas av en sjukförsäkring mot alla de risker som medborgarna i den berörda medlemsstaten normalt är skyddade för när de är inskrivna vid en läroanstalt, skall anses uppfylla villkoren i artikel 6.1 c.

Artikel 8

Rörlighet för studerande

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 12.2, artikel 16 och artikel 18.2, skall en tredjelandsmedborgare som redan har beviljats rätt till intresa och vistelse som student och ansöker om att följa en del av sitt pågående studieprogram i en annan medlemsstat eller komplettera det med ett likartat studieprogram i en annan medlemsstat, av den senare medlemsstaten beviljas rätt till intresa och vistelse inom en period som inte hindrar att det relevanta studieprogrammet fullföljs, samtidigt som de behöriga myndigheterna får tillräckligt med tid för att behandla ansökan, om han

- uppfyller villkoren i artiklarna 6 och 7 när det gäller den medlemsstaten,
- såskannans med sin ansökan om intresa och vistelse har skickat in fullständiga uppgifter om de akademiska studier som han följt och bevis för att det nya studieprogram som han avser att följa verkligen kompletterar det program som han redan har avslutat, och
- deltar i gemenskapens utbytesprogram eller bilaterala utbytesprogram eller har varit inskriven som studerande i en medlemsstat under minst två år.

2. Kraven i punkt 1 c skall inte gälla när den studerande inom ramen för sitt utbildningsprogram är skyldig att följa en del av kurserna vid en läroanstalt i en annan medlemsstat.

3. De behöriga myndigheterna i den första medlemsstaten skall på begäran av de behöriga myndigheterna i den andra medlemsstaten överlämna lämpliga uppgifter om den studerandes vistelse på den första medlemsstatens territorium.

Artikel 9

Särskilda villkor för elever

1. Om inte annat följer av artikel 3 skall en tredjelandsmedborgare som ansöker om intresa och vistelse för att delta i en elevutbytesprogram omfattas av de allmänna villkoren i artikel 6 uppfylla följande villkor:

- Eleven skall ha minst den minimiålder och högst den maxiålder som den berörda medlemsstaten har fastställt.
- Eleven skall företa bevis på att han har antagits vid en läroanstalt för sekundärutbildning.

- c) Eleven skall företa bevis på att han deltar i ett erkänt utbytesprogram för elever som genomförs av en organisation som har erkänts av den berörda medlemsstaten för detta ändamål enligt medlemsstatens lagstiftning eller administrativa praxis.
- d) Eleven skall företa bevis på att organisationen för elevutbyte påtar sig det fulla ansvaret för honom under hela vistelsen på den berörda medlemsstatens territorium, särskilt när det gäller kostnaderna för uppehälle, studier, hälso- och sjukvård och ärenden.
- e) Eleven skall under hela sin vistelse bo i en familj som uppfyller de villkor som har fastställts av den berörda medlemsstaten och som har valts ut enligt reglerna i det utbytesprogram som eleven deltar i.
2. Medlemsstaterna får begränsa intress och vistelse för elever som deltar i ett utbytesprogram till medborgare i de medlemsstater som erbjuder medlemsstatens medborgare motsvarande möjligheter.

Artikel 10

Särskilda villkor för ordinarie praktikanter

Om inte annat följer av artikel 3 skall en tredjelandsmedborgare som ansöker om intress och vistelse som ordinarie praktikant utöver de allmänna villkoren i artikel 6 uppfylla följande villkor:

- a) Praktikanten skall ha undertecknat ett utbildningsavtal, som i förekommande fall har godkänts av den berörda medlemsstatens behöriga myndighet enligt medlemsstatens lagstiftning eller administrativa praxis, avseende en ordinarie praktik vid ett offentligt eller privat företag eller vid en offentlig eller privat läroanstalt för yrkesutbildning, som har erkänts av en medlemsstat enligt dess lagstiftning eller administrativa praxis.
- b) Praktikanten skall företa det bevis som medlemsstaten kräver på att han under vistelsen kommer att ha tillräckliga tillgångar för att bekosta sitt uppehälle, sin praktik och sin ärenden. Medlemsstaterna skall offentliggöra det minsta månatliga belopp som krävs för denna bestämmelse, vilket dock inte får påverka medlemsstaternas möjlighet att göra en enskild prövning av varje individuellt fall.
- c) Om medlemsstaten så begär skall praktikanten få grundläggande språkutbildning, så att han förvärvat de språkkunskaper som är nödvändiga för praktiken.

Artikel 11

Särskilda villkor för volontärer

Om inte annat följer av artikel 3 skall en tredjelandsmedborgare som ansöker om intress och vistelse för att delta i ett volontärprogram utöver de allmänna villkoren i artikel 6 uppfylla följande villkor:

- a) Volontären skall ha minst den minimiålder och högst den maxiålder som den berörda medlemsstaten har fastställt.
- b) Volontären skall uppnå ett avtal med den organisation i den berörda medlemsstaten som ansvarar för det volontär-

program som han deltar i, med en beskrivning av arbetsuppgifter, den utbildning volontären kommer att få under utövandet av arbetsuppgifterna, arbetsvårder, de tillgångar som ansvarar för att täcka hans resa, kost, logi och fickpengar under hela vistelsen och, i förekommande fall, den utbildning han kommer att få för att kunna utföra uppgifterna.

- c) Volontären skall företa bevis på att den organisation som ansvarar för det volontärprogram som han deltar i har tecknat en ansvarsförsäkring och påtar sig det fulla ansvaret för honom under hela vistelsen på den berörda medlemsstatens territorium, särskilt när det gäller kostnaderna för uppehälle, hälso- och sjukvård och ärenden.
- d) Om värdmedlemsstaten uttryckligen så kräver, skall volontären få grundläggande utbildning i den medlemsstatens språk, historia och politiska och sociala strukturer.

KAPITEL III

UPPEHÅLLSTILLSTÄND

Artikel 12

Upphållstillstånd för studerande

1. Ett upphållstillstånd skall utfärdas till den studerande för en period på minst ett år, och det får förnyas om innehavaren fortfarande uppfyller villkoren i artiklarna 6 och 7. Om det studieprogram som den studerande följer har en kortare varaktighet än ett år, skall upphållstillståndet vara giltigt under hela studieperioden.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 16 får medlemsstaterna besluta att inte följa eller att återkalla ett upphållstillstånd om innehavaren

- a) inte iakttar de begränsningar av tillträde till ekonomisk verksamhet som föreskrivs i artikel 17,
- b) inte gör godtagbara framsteg med sina studier i enlighet med nationell lagstiftning eller administrativa praxis.

Artikel 13

Upphållstillstånd för elever

Ett upphållstillstånd för elever skall endast utfärdas för en period på högst ett år.

Artikel 14

Upphållstillstånd för ordinarie praktikanter

Ett upphållstillstånd för ordinarie praktikanter skall vara giltigt under hela praktikens varaktighet eller högst ett år. I undantagsfall får det förlängas en gång, och utökande för en period som inte får överstiga den tid som är nödvändig för att förvärva en yrkeskvalifikation som erkänns av en medlemsstat enligt dess lagstiftning eller administrativa praxis, under förutsättning att innehavaren fortfarande uppfyller villkoren i artiklarna 6 och 10.

Artikel 15

Upphållstillstånd för volontärer

En upphållstillstånd för volontärer skall endast utfärdas för en period på högst ett år.

I undantagsfall, om det relevanta programmet pågår längre än ett år, får upphållstillståndets giltighetsperiod motsvara den berörda perioden.

Artikel 16

Återkallelse eller vägran att förlänga upphållstillstånd

1. Medlemsstaterna får återkalla eller vägra att förlänga ett upphållstillstånd som har utfärdats på grundval av detta direktiv om tillståndet har erhållits genom bedrägeri eller om det visar sig att innehavaren inte uppfyllde eller inte längre uppfyller villkoren för inresa och stanna enligt artikel 6 och beroende på vilken kategori innehavaren tillhör, artiklarna 7-11.

2. Medlemsstaterna får återkalla eller vägra att förlänga upphållstillstånd av hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet och allmänna.

KAPITEL IV

BEHANDLING AV BERÖRDA TREDJELÄNDSMEDBORGARE

Artikel 17

Studierandes ekonomiska verksamhet

1. Vid sidan av studierna och under förutsättning att de regler och villkor som gäller för den berörda verksamheten i värdmedlemsstaten iaktas, skall de studerande ha rätt att ta anställning och kan få rätt att bedriva verksamhet som egenföretagare. Lägen på arbetsmarknaden i värdmedlemsstaten får beaktas.

Vid behov skall medlemsstaterna i förväg bevilja de studerande och/eller arbetsgivarna tillstånd enligt nationell lagstiftning.

2. Varje medlemsstat skall fastställa det högsta antalet timmar per vecka, eller högsta antalet dagar eller månader per år, som tillåts för sådan verksamhet som inte får omfatta mindre än 10 timmar per vecka eller motsvarande i antal dagar eller månader per år.

3. Värdmedlemsstaten får begränsa tillträdet till ekonomisk verksamhet under vistelsens första år.

4. Medlemsstaterna får kräva att studerande, eventuellt på förhand, till en myndighet som den berörda medlemsstaten

utser, anmäler att de utövar en ekonomisk verksamhet. Skyldigheten att anmäla, eventuellt på förhand, får även iläggas denna arbetsgivare.

KAPITEL V

FÖRFARANDE OCH ÖPPENHET

Artikel 18

Förfarandegarantier och öppenhet

1. Ett beslut om en ansökan om att erhålla eller förlänga ett upphållstillstånd skall fattas och delges sökanden inom en period som inte hindrar att det relevanta studieprogrammet fullföljs samtidigt som de behöriga myndigheterna får tillräckligt med tid för att behandla ansökan.

2. Om de uppgifter som lägs fram till stöd för ansökan är otillräckliga kan behandlingen av ansökan avbrytas, och de behöriga myndigheterna skall underrätta sökanden om vilka kompletterande uppgifter som krävs.

3. Alla beslut om avslag på en ansökan om upphållstillstånd skall delges den berörda tredjelandsmedborgaren i enlighet med delgivningsförfarandena enligt tillämplig nationell lagstiftning. I delgivningen skall anges vilka eventuella prövningsförfaranden som föreligger och nödrätterna för rättsliga åtgärder.

4. Om en ansökan avslås eller ett upphållstillstånd som har utfärdats enligt detta direktiv återkallas skall den berörda personen ha rätt till rimlig prövning inför den berörda medlemsstatens myndigheter.

Artikel 19

Påskynda förfarande för utfärdande av upphållstillstånd eller viseringar för studerande och elever

En avtal om krävande av en påskyndat förfarande, enligt vilket upphållstillstånd eller viseringar utfärdas i den berörda tredjelandsmedborgarens namn, kan ingås mellan den myndighet i en medlemsstat som är ansvarig för inresa och vistelse för studerande eller elever som är tredjelandsmedborgare, å ena sidan, och en läroanstalt för högre utbildning eller en organisation som genomför utbytesprogram för elever och som har erkänts för detta ändamål av den berörda medlemsstaten i enlighet med dess lagstiftning eller administrativa praxis, å andra sidan.

Artikel 20

Avgifter

Medlemsstaterna får kräva att sökanden erlägger avgifter för behandlingen av ansökningar om upphållstillstånd enligt detta direktiv.

KAPITEL VI

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 21

Rapportering

Kommissionen skall med jämna mellanrum, första gången senast den 12 januari 2010, rapportera till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av detta direktiv i medlemsstaterna och vad behov finns för ändringar.

Artikel 22

Införelse

Medlemsstaterna skall sära i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 12 januari 2007. De skall göra detta underlätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller följös av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

Artikel 23

Övergångsbestämmelse

Med avvikelse från bestämmelserna i kapitel III och under en period på upp till två år efter det datum som anges i artikel 22 skall medlemsstaterna inte vara skyldiga att utfärda tillstånd enligt detta direktiv i form av upphållsbefäsl.

Artikel 24

Tidoförar

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4.2 andra stycket i direktiv 2005/109/EG skall medlemsstaterna inte vara skyldiga att beakta den tid under vilken den studerande, utbyteslevanten, den o-förade praktikanten eller volontären har varit bosatt som sådan inom deras territorium när det gäller beviljande av ytterligare rättigheter enligt nationell lag till berörda medlemsstatens medborgare.

Artikel 25

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den fjögande dagen efter det att det har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

Artikel 26

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Utfärdat i Bryssel den 13 december 2004.

På rådets namn

B. K. BOT

Ordförande